

E-STUDIJU MĀCĪBU FORMAS PERSPEKTĪVAS JELGAVAS VIDUSSKOLU SKOLĒNU IZPRATNĒ

THE PERSPECTIVES OF E-LEARNING FORMS: JELGAVA HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS

Kitija Kirila, Dr.oec., Latvijas Lauksaimniecības universitāte
Lielajā 2, Jelgavā, LV-3001, e-pasts: Kitija.Kirila@llu.lv, tālr. 29595431
Kitija Namniece, Bac.sc.soc., Latvijas Lauksaimniecības universitāte
Lielajā 2, Jelgavā, LV-3001, e-pasts: kitijan@tvnet.lv, tālr. 26789405

Abstract. The number of high school students and young people, who are willing to pursue studies, has rapidly decreased in our country and a lot of young people are leaving to look for employment opportunities abroad. Therefore, the introducing of E-studies is one of the possibilities to continue schooling. However, there is an important question, whether high school students are aware of such a form of studies and whether they are ready for it, and how many of them are prepared for it.

Education as a social institution is usually perceived as a body of organizations, approved by society, in which training of diverse kinds and levels is implemented. Learning and teaching is the basis of the educational institution. E-University is a type of educational institutions, and e-studies are a form of teaching and learning.

Key words: educational institution, lifelong learning, learning, e-studies.

Ievads

Globalizācija un tehnoloģiskais process mūsdienās būtiski ietekmē izglītības tirgu. Šī brīža ekonomiskajos apstākļos ļoti svarīga ir iespēja darbu apvienot ar mācībām, kā arī mācīties/studēt neizejot no mājām/darba vietas. Tas pieprasa jaunas izglītības apguves formas.

Līdz ar to aktualizējas jautājums par E –studijām un to iespējamību. Taču svarīgs ir jautājums- vai vidusskolēni ir informēti par šādu studiju veidu un vai un cik daudz ir tam gatavi.

Pētījuma mērķis: Novērtēt Jelgavas vidusskolēnu priekšstatus par E-studijām kā mācību formu.

Pētījuma mērķa sasniegšanai izmantotas šādas zinātnisko **pētījumu metodes** – monogrāfiskā jeb aprakstošā metode un socioloģisko pētījumu metode– aptauja.

Rezultāti

1. Izglītības institūta socioloģiskā izpratne

Termins "**institūts**" ietver sevī daudz paskaidrojošo elementu. Šis vārds cēlies no latīņu vārda *institutum*, kas tulkojumā nozīmē „iekārta”. Socioloģijā vārdus “sociālais institūts” un “sociālā institūcija” lieto citādā nozīmē nekā vispārējā valodā, kur par institūtu sauc, pirmām kārtām, pētniecības vai mācību iestādi, bet institūciju - likumdevējas un izpildvaras iestādi. **Socioloģijā institūts ir** savstarpēji saistītu darbības principu un normas sistēma, kas, savukārt, izriet no svarīgākām sabiedrības vajadzībām un funkcijām, un institūcija ir institūta izpaušme, noturīga

kopdarbības un sabiedrības organizācija. (Zepa B. un Zobena A., 1996)

Pēc sociologa L.Bovjē uzskatiem, **sociālais institūts** ir kultūras sistēma, kura orientējas konkrēta mērķa sasniegšanai. Indivīds piedalās institūtā caur sociālā statusa mehānismu. Franču sociologs Emīls Dirkems uzsver, ka bez institūcijas mūsu sabiedrība nevar pastāvēt. (Добренчиков В.И., Кравченко А.И., 2004; Émile Durkheim, Sk. int. 15.04.2011.)

Izglītība savā struktūrā ietver izglītību kā procesu un kā rezultātu, kurš realizējas zināšanās un prasmēs, attieksmēs un vērtīborientācijās. **Izglītības socioloģija** ir socioloģijas nozare, kura pēta izglītības kā sociāla institūta attīstības un funkcionēšanas likumsakarības un tās mijiedarbību ar sabiedrību. (Krieviņš V., 2001)

Izglītības institūtu socioloģijā var saskatīt kā vienu no **indivīda socializācijas īstenotājiem**. Izglītība kā sociālais institūts parasti tiek uztverta kā sabiedrības sankcionēts organizāciju kopums, kurā realizējas dažādu veidu un līmeņa apmācības. (Laķis P., 2002)

Mūsdienās izglītības institūts pastāvīgi mainās. Līdz ar to autores uzskata, ka izglītības institūts ir pakļauts sociālajām pārmaiņām, ko skata Sociālo pārmaiņu (izmaiņu) teorija.

Sociālo pārmaiņu teorija (konceptcija) sevī ietver sekojošu pamatbāzi – atšķirībām jāskar dažādi laika momenti un stāvokļi vienā un tajā pašā sistēmā. Precīzāk izsakoties – sociālās pārmaiņas saprot kā jebkuru nenovēršamu pārmaiņu sociālajā sistēmā, kas jāskata vienotā veselumā. Pārmaiņu veidi ir dažādi un var atšķirties atkarībā no tā, kādi tieši aspekti, fragmenti un sistēmas pārmaiņas tajā ir iekļautas. (Штомпка П., 1996.: 21)

Autores uzskata, ka E –studiju ieviešana arī ir sociāla pārmaiņa, jo tiek mainīti, piemēram, izglītības sistēmas elementi un saistības, mainās mijiedarbība no klātienes kontakta ar pasniedzēju uz *online* kontaktu, mainās studiju materiāla pasniegšanas veids u.t.t.

Taču, lai kāda arī nebūtu studiju forma vai veids, tā tik un tā ir mācīšanās. Savukārt mācīšanās un mācīšana ir Izglītības institūta pamats.

2. Mācīšanās kā sociokulturālās darbības veids

Mācīšanās ir vispārpieņemts jēdziens, kurš saturā ietver procesa un darbības raksturojumu, tas ir, skolēna un mācošā mijiedarbību. Tās izpratnē pamatā ir trīs **pieejas**: zināšanu apgūšana; pieredzes apgūšana; kultūras mantojuma apgūšana. (Krieviņš V., 2001)

Pedagoģiskās psiholoģijas speciālists Žans Piažē (*Jean Piaget, 1896. – 1980.*) teicis, ka „Izglītības galvenais mērķis ir izveidot cilvēkus, kuri spēj paveikt kaut ko jaunu, nevis tikai atkārtot to, ko darījušas jau iepriekšējās paaudzes,- radošus cilvēkus, kuri spēj izgudrot un atklāt. Izglītības mērķis ir veidot cilvēkiem kritisku prātu, kas spēj pārbaudīt, nevis tikai pieņemt visu, kas viņiem tiek piedāvāts.” (Jean Piaget, Sk.int. 21.01.2011.)

Izglītības reformas un mācību procesa pilnveidošana prasa jaunu mācību tehnoloģiju ieviešanu. To ieviešanas laikā jāpievērš uzmanība šādiem jautājumiem:

- kā ieviest aktīvās mācību metodes un atjaunot vecās;
- kā jaunās tehnoloģijas lietot pašizglītības un nepārtrauktās izglītības apstākļos;
- kā pārveidot esošās mācību tehnoloģijas, izmantojot mūsdienu zinātnes un tehnikas sasniegumus;
- kā darbosies mācību un ārpusmācību metodes savstarpējā saikne.

Pie **elementāram mācību metodēm** pieder: stundas, lekcijas, semināri, problēmsemināri, praktiskās un patstāvīgās nodarbības.

Jaunākās mācību metodes: lietišķās spēles; paneļdiskusijas un debates; radošās darbnīcas „workshop”; „Brainstorm” spēles; preses konferences; radošā darba skates, zinātniskās konferences; projektu nedēļas, dienas; interešu grupu darbs; mācošās datorprogrammas dialoga režīmā, multimediji. (Krieviņš V., 2001)

Šobrīd mūsdienu sabiedrība pakļauta dažādām pārmaiņām. Pārmaiņas pašas par sevi nav nekas jauns. Jauna ir pārmaiņu tempa paātrināšanās. Cilvēce ir sasniegusi tādu attīstības pakāpi, kad pārmaiņas norisinās ļoti strauji. Tāpēc noteikti ir nepieciešams pārvērtēt vērtības, uzskatus un izturēšanās normas.

Apkopojot informāciju (Варакин Л. Е., 2001., Information society, Sk. int.25.04.2011., Karnītis E., 2002., Žogla I., 2001. u.c.) ir skaidrs, ka informācija, zināšanas un izglītība ir ļoti svarīgas. Lai sabiedrības locekļi iegūtu nepieciešamās zināšanas, kas nepieciešamas dzīvē un darbā, nepieciešams mācīties un izglītoties visu mūžu.

Ņemot vērā to, ka šobrīd samazinājies kopējais skolēnu/studentu skaits valstī, izglītības iestādēm, it īpaši augstākās izglītības iestādēm, ir jāpārdomā studiju formas un studiju pieejamība arī tiem jauniešiem, kuri apstākļu spiesti ir pametuši vai grasās pamest valsti, taču labprāt iegūtu augstāko izglītību. Līdz ar to kā viena no iespējām ir E –studiju ieviešana.

3. E-tehnoloģiju izmantošana studiju procesā

Lai ieviestu EK Lisabonas stratēģiju, nepieciešami uzlabojumi izglītības sistēmā. E-studijas atzītas par jaunās, uz zināšanām balstītās ekonomikas virzītājspēku un ļoti svarīgu elementu Informācijas Sabiedrības attīstībā. Virzība uz ekselenci (izcilību, pilnību) e-studijās ir nozīmīga globālās ekonomiskās konkurences kontekstā. Plašāka e-studiju ieviešana atzīta par izšķirošu faktoru panākumu sasniegšanai (eLearning, Sk. int. 29.04.2011.)

E-studijas kā mācību forma ir mācību veids, kas balstās uz datoru un Internet izmantošanu

mācību vajadzībām, tādā veidā nodrošinot augstāku studiju pieejamību un kvalitāti.

E-studijas - Formālās un ikdienas (*informal*) mācīšanās procesi, virtuālās grupas un pasākumi, lietojot visdažādākos elektroniskos līdzekļus: *internetu, intranetu, extranetu*, CDROM, videolentas, TV, mobilos telefonus, plaukstdatorus u. tml. (E-learning Glossary, Sk. int. 15.11.2010., Labās prakses rokasgrāmata, 2005. Sk. int. 15.11.2010.)

E-studijas kā mācību forma arvien plašāk praktizētas universitātēs, un tās nodrošina daudzveidīgu mācību satura pieejamību, izmantojot multimediju kompaktdiskus, drukātos materiālus un iespēju darboties universitātes E-studiju forumos, kontaktēties ar pasniedzējiem gan diskusiju dēļos, gan klātienē. E-studijas kā mācību forma un tālmācības mācību forma cilvēkam piedāvā ļoti plašas izvēles iespējas ieguldītā laika, investēto līdzekļu un apgūto zināšanu apjoma ziņā. (E –studijas, Sk. int. 15.11.2010.)

Interaktīvā E-studiju mācību forma ātri attīstās, gūst popularitāti, bet tomēr tā prasa no studenta lielāku koncentrēšanos, lielāku pašnovērtējumu un disciplīnu, salīdzinot standarta klātienes mācību formu, lai mācību process būtu efektīvs.

Mūsdienu izglītības sistēmas viens no jauninājumiem ir **E-universitātes**, kas ir kā **izglītības institūta forma**. **E-universitātes** motivē studentus apgūt jaunās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, kas tiek izmantotas mācību procesā. Universitātes tiecas izveidot E-studiju kā mācību formas kursus, tas paplašina arī savstarpēju universitāšu sadarbību. Apgūstot studiju vai mācību kursus E – universitātē, studentiem ir plašākas iespējas izmantot dažādu augstskolu bibliotēku resursus, bibliotēku datu bāzes u.tml. Ir skaidrs, ka E – universitātēs kā galvenais mācību veids ir E –studijas.

Apkopojot autoru rīcībā esošo informāciju, autore secina, ka E –studiju ieviešanai ir gan savas pozitīvās iezīmes, gan arī savi trūkumi jeb speciālistu un praktiķu saskatītās problēmas. Taču, ieviešot E –studijas augstskolās, vissvarīgākais tomēr ir būt drošiem, ka vidusskolu absolventi vēlas pieteikties studijām E –studiju veidā un ir informēti par tām.

4. Jelgavas vidusskolēnu priekšstats par E -studijām kā mācību formu

Vidusskolu absolventiem šobrīd ir aktuāls jautājums par turpmākām studijām, kāda veida izglītību tālāk izvēlēties – augstākās mācību iestādes, profesionālās mācību iestādes, vai neturpināt mācības vispār.

Ļoti būtisks faktors, kas ietekmē šo izvēli, ir ekonomiskā un finansiālā situācija ģimenē un valstī kopumā, iespēja izbraukāt mācību iestādes, motivācija mācīties/studēt. Šo izglītības izvēli ietekmē arī atalgota darba iegūšanas iespējas, tamdēļ, bieži vien izvēlas profesionālās mācību iestādes, kur pēc mācību beigšanas, tiek iegūts arī amats.

Lai sasniegtu pētījumā izvirzīto mērķi, tika veikta Jelgavas vidusskolēnu aptauja.

Kvantitatīvais pētījums veikts 2011. gada janvārī Jelgavā. Aptaujā piedalījās četru Jelgavas pilsētas vidusskolu 12. klases skolēni. Kopumā randomizēti netiešajā izlasē anketēti 125 12. klases audzēkņi. Katram tika izdalīta anketa, kuru pēc tam vidusskolēns atdeva atpakaļ. Anketa ir anonīma, kas ļauj iegūt patiesāku informāciju. Kopā aptaujā tika analizētas 117 aizpildītas anketas, jo 8 anketas nebija pilnībā aizpildītas, kas tika uzskatītas par nederīgām..

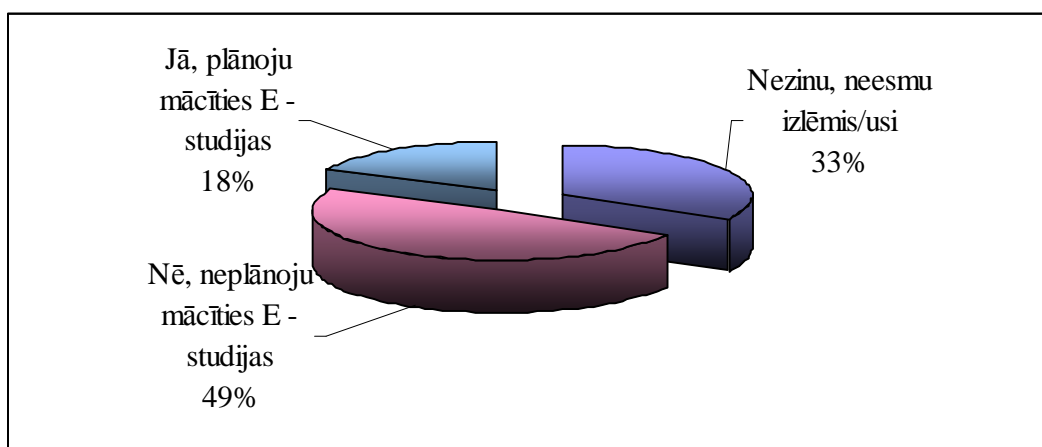
No 117 skolēniem 48 anketas aizpildīja vīrieši un 69 anketas aizpildīja sievietes. Attiecīgi 41% vīrieši 59% sievietes piedalījās aptaujā.

79% no skolēnu kopskaita bija vecumā no 15-18 gadiem, bet 21% bija vecumā no 19-23 gadiem. Vīrieši vecumā no 15-18 gadiem bija 77%, vecumā no 19-23 gadiem 23%. Sievietes vecumā no 15-18 gadiem bija 81%, bet vecumā no 19-23 gadiem bija 19%.

Vērtējot Jelgavas vidusskolu 12. klases **skolēnu zināšanas par E-studijām**, noskaidrots, ka brīvi orientējas un ļoti labi pārzina E-studiju kā mācību formu tikai 8% no skolēnu kopskaita, bet vislielākais skaits (21%) ir to skolēnu, kuri ir kaut ko dzirdējuši par E –studiju formu. Tas nozīmē, ka nepieciešams vairāk informēt skolēnus un sabiedrību par šādām mācību formām.

Pētījumā noskaidrots, ka **turpināt studijas augstākajās mācību iestādēs** izvēlējušies 45% procenti no kopējā respondentu skaita. Profesionālo izglītību izvēlējušies 12% no respondentiem. Ir arī respondentu grupa, kura plāno studijas pēc vidusskolas absolvēšanas, bet nav izdarījuši savu galīgo izvēli. Tādi ir 22 skolēni jeb 19% no respondentu skaita. Neturpināt mācības izvēlējušies 25 skolēni jeb 24% respondentu.

Skolēnu ieinteresētība iegūt izglītību tieši E-studiju mācību formā attēlota 1.attēlā.

1.att. Rezultāti par Jelgavas vidusskolu 12.klases skolēnu izvēli par izglītības iegūšanu pēc vidusskolas absolvēšanas
(Atspoguļots procentuāli no kopējā respondentu skaita)

Kopumā jau ieinteresēti E-studiju mācību formā ir 21 skolēns jeb 18% no visiem respondentiem. Nevarēja izlemt kopumā 39 skolēni jeb 33% no visiem respondentiem. Ja šie skolēni, kas vēl nav izlēmuši, vai turpināt studijas E-studijas formā, tomēr nosliecas par labu E-studiju mācību formai, izriet, ka kopskaits par E-studiju mācību formas izvēli iespējams varētu būt pat 60% no respondentiem. Skolēni, kuri neplāno iegūt izglītību E-studiju formā, ir 57 jeb 49% no respondentiem.

Vērtējot skolēnu informētību par **augstskolu skaitu Latvijā, kurās jau pieejamas E-studijas** kā mācību forma, noskaidrots, ka 13%, uzskata, ka Latvijā ir tikai viena augstskola, kurā jau ir pieejamas mācības E-studiju formā. Vērtējot datus, lielākais īpatsvars uzskata, ka Latvijā divās vai trijās augstskolās jau pastāv E-studiju mācību forma. Bet ir arī salīdzinoši liels procents, tas ir, 17% no vidusskolēniem, kas nezina, cik augstskolās Latvijā tomēr iespējams iegūt izglītību šādā mācību formā. Tas nozīmē, ka ir vairāk jāpopularizē un jāinformē vidusskolēni par šāda veida mācību/studiju iespējām, tas arī papildus motivētu skolēnus interesēties par studijām, motivētu viņus turpināt mācības augstākajās mācību iestādēs. Tas kopumā varētu palielināt izglītības līmeni valstī, iedrošinātu skolēnus un pārējos iedzīvotājus interesēties un pievērsties E-studijām.

Pētījumā noskaidrots, ka 14 skolēni jeb 12% no respondentiem ir izlēmuši mācīties ārzemēs. Par savu izvēli svārstījās 21 jeb 17% no respondentiem. Tomēr tas ir salīdzinoši liels respondentu atbilžu procents 29%, un, ja šī skolēnu grupa būs motivēta mācīties ārzemēs un aizbraukt no Latvijas, arī viņi piedosies pie ārzemēs izglītības ieguvēju gribētāja kopskaita. Ņemot vērā skolēnu interesi par studijām ārpus Latvijas, rodas jautājums, vai kāds no viņiem ir **informēts par E-studiju kā mācību formas studijām ārzemēs**. Pētījumā noskaidrots, ka par E-studijām ārzemēs ir izlēmuši 7 skolēni jeb 6% no visiem respondentiem.

Kā jau katrai mācību metodei, nepieciešams novērtēt tās **efektivitāti un priekšrocības**.

Kopumā skolēni visvairāk atzīmēja **pozitīvo** pie tādiem aspektiem kā – studijas notiek sev tīkamajā laikā, tad iespējams apvienot mācības ar darbu, iespējams plānot savu studiju laiku, iespējams plānot savu studiju kursu struktūru. Vislielāko atbalstu skolēni izrādīja finansiāliem apstākļiem, ka ir iespējams ekonomēt naudas līdzekļus. Pozitīvi novērtēti arī tas, ka jebkurā pasaules vietā var studēt savas studijas, jebkurā diennakts laikā var piekļūt studiju materiāliem un bibliotēku materiāliem.

Kā **E-studiju mācības formas trūkumus** skolēni nosauca, piemēram, ka nav tomēr lekciju veidu. Ja nesaprot kādu uzdoto vielu, nav ar ko pakonsultēties. Nosaukts bija, ka nepieciešams mājās *Internet* pieslēgums, kas ir papildus izmaksas, kā arī students ir atkarīgs no elektrības padeves un *Internet* piegādātājfirmas. Nosauca, ka studiju samaksai jābūt lētākai nekā klātienē

lekciju veidu mācībām. Šajā jautājumā autore nepiekrīt, jo E –studijas prasa papildus darbu arī no pasniedzēju puses, kā arī var gadīties, ka nepieciešams daudz vairāk sazināties elektroniski ar studentiem, atbildot uz neskaidrajiem jautājumiem, sniedzot konsultācijas, kas atkal ir papildus laiks un darbs. Skolēni piebilst, ka mācoties E-studiju mācību formā nav iespējams bieži satikt savus kursabiedrus un rīkot ar viņiem pārrunas un diskusijas. Kopumā visvairāk nosaukti piemēri bija tieši par komunikācijas trūkumu ar pasniedzējiem un saviem topošajiem kursabiedriem. Interesants minējums bija, ka tā dzīve pārvēršas tīri virtuāla, maz saskarsmes ar sabiedrību, nav iespējams satikt savus kursabiedrus un pārrunāt ar viņiem gan lekcijas, gan noorganizēt pasākumus. Pētījuma autore piebilst, ka profesionāli vadot E –studijas, var arī būt ļoti daudz komunikācijas ne tikai starp pasniedzēju un studentu, bet arī starp pasniedzēju un studentiem vai studentiem savstarpēji, rīkojot forumus, video konferences u.tml.

Jauno tehnoloģiju ieviešana mācību procesā nodrošina E-studiju kā mācību formas pastāvēšanu, efektivitāti. Gan pasniedzējiem, gan studentiem nākas saskarties ar to, ka šīs tehnoloģijas ir jāapgūst. Skolēni vērtēja sevi kā tehniskus cilvēkus, attiecīgi, negatīvi, jo savas prasmes novērtējuši kā ne izteikti tehniskas kopskaitā 34 skolēni jeb 29% no skolēnu kopskaita. Negatīvi cita iemesla pēc norādīja kopskaitā 8 skolēni jeb 7% no skolēniem kopumā. Savukārt, kā citu atbildi norādīja 3 skolēni jeb 4% no skolēnu kopskaita.

Apkopojot pētījuma rezultātā iegūto informāciju, autore secina, ka skolēniem **ir nepietiekamas zināšanas par E-studijām kā mācību veidu**. To ietekmē vairāki faktori, piemēram, skolotāju ieinteresētība/neieinteresētība informēt skolēnus par šādām studijām, maza augstskolu reklamēšana, skolēni nav nomotivēti pagaidām turpināt mācības augstākajās mācību iestādēs. Lielu nozīmi pētījumā autore pievērša skolēnu informētībai un attieksmei pret jaunākajām informācijas tehnoloģijām, to pielietojumu sadzīvē un mācību procesā, kā arī skolēnu viedokli, kā šīs tehnoloģijas paver iespēju uzlabot mācību kvalitāti. Var droši spriest, ka mūsdienu **skolēni ir ļoti erudīti un tehniski, viņiem interesē informācijas tehnoloģiju attīstība**, viņi apzinās, ka ar šīm iespējām viņiem ir iespēja gan mācīties mājās, gan piekļūt ārzemju augstskolu bibliotēkām. **Par iespējām studēt ārzemēs domā pietiekami liels skolēnu skaits**, lai tam pievērstu uzmanību. Skolēni izvēlējušies šādu iespēju gan Latvijas ekonomiskā situācijas dēļ, gan skolēnu vēlme iegūt starptautisku izglītību, gan arī finansiālie apstākļi ģimenēs, jo pastāv liels skaits starptautisku augstskolu, kur studiju maksa nav jāmaksā, studenti tiek arī papildus atbalstīti ar stipendijām, lai spētu jau pastāvīgi sevi nodrošināt.

Secinājumi

1. Izglītības institūtu socioloģijā var saskatīt kā vienu no indivīda socializācijas īstenotājiem, kurš sniedz cilvēka darba dzīvei nepieciešamās zināšanas un praktiskās iemaņas. Izglītība kā sociālais institūts parasti tiek uztverta kā sabiedrības sankcionēts organizāciju kopums, kurā realizējas dažādu veidu un līmeņa apmācības.
2. Mācīšanās un mācīšana ir Izglītības institūta pamats. E –universitātes ir viens no izglītības institūtu veidiem, savukārt E –studijas ir viens no mācīšanas un mācīšanās veidiem.
3. Pētījumā noskaidrots, ka turpināt studijas augstākajās mācību iestādēs izvēlējušies 45% skolēnu, bet kopumā jau ieinteresēti E-studiju mācību formā ir 21 skolēns jeb 18% no visiem respondentiem.
4. Ņemot vērā skolēnu interesi par studijām ārpus Latvijas, rodas jautājums, vai kāds no viņiem ir informēts par E-studiju kā mācību formas studijām ārzemēs. Rezultāti liecina, ka patiešām mūsdienu jaunatne ir ļoti aktīva un ir skolēni no respondentiem, kuri orientējas E-studiju mācību formas piedāvājumā. Tikai par šīs mācību veida izmantošanu nav īpaši aktīvi, jo nejutās tik pašdisciplinēti, kā arī sakarā ar valstī radušos situāciju, vēl nav izlēmuši, kur tālāk mācīsies pēc vidusskolas absolvēšanas, vai turpinās studēt mācības augstākajās Latvijas augstskolās.
5. Vērtējot E-studiju mācību formas priekšrocības, skolēni visvairāk atzīmēja pozitīvo pie tādiem aspektiem kā – studijas notiek sev tīkamajā laikā, tad iespējams apvienot mācības ar darbu, iespējams plānot savu studiju laiku, iespējams plānot savu studiju kursu struktūru. Vislielāko atbalstu skolēni izrādīja finansiāliem apstākļiem, ka ir iespējams ekonomēt naudas līdzekļus.
6. Visvairāk nosaukti E-studiju mācību formas trūkumi bija tieši komunikācijas trūkums ar pasniedzējiem un saviem topošajiem kursabiedriem. Interesants minējums bija, ka tā dzīve pārvēršas tīri virtuāla, studentam maz saskarsmes ar sabiedrību.

Izmantoto literatūras avotu saraksts

1. E –studijas. Sk. internetā (15.11.2010.)
http://www.vu.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=19&lang=lv
2. E-learning Glossary. Sk. internetā (15.11.2010.). <http://www.cybermediacreations.com/elearning/glossary.html>
3. eLearning. Sk. internetā (29.04.2011.). http://ec.europa.eu/education/archive/elearning/index_en.html
4. Émile Durkheim. Sk. internetā (15.04.2011.). http://en.wikipedia.org/wiki/%C3%89mile_Durkheim
5. Information society, Sk. internetā (25.04.2011.). http://en.wikipedia.org/wiki/Information_society
6. Jean Piaget. Sk. internetā (21.01.2011.) http://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Piaget
7. Karnītis E. (2002.) Informācijas sabiedrība – iespējas ikvienam. E-pasaule. Bizness. Tehnoloģijas. Dzīves stils. Novembris, 6.-8. lpp.
8. Krieviņš V. (2001.) Izglītības socioloģija. R: Raka, 6. -66.lpp.

9. Labās prakses rokasgrāmata e-studijās iesaistītajiem, 2005. Sk. internetā (15.11.2010.). http://www.vu.lv/attachments/article/66/e3_GPguide_LV%282%29.pdf
10. Laķis P. (2005.) Socioloģija: ievads socioloģijā. Rīga. 68. – 70.lpp.
11. Zepa B., Zobena A. (1996.) Cilvēks un dzīve socioloģijas skatījumā: ievadkurss skolām un pašmācībai. Rīga: Ranti, 208 lpp.
12. Žogla I. (2001.) Didaktikas teorētiskie pamati. Rīga: Raka, 275 lpp.
13. Варакин Л. Е. (2001.) Глобальное информационное общество: Критерии развития и социально-экономические аспекты. М.: Междунар. акад. связи, 43 с
14. Добреньков В.И., Кравченко А.И. (2004.) Социология: Учебник. М.: ИНФРА-М, 511. – 624.с.
15. Штомка П. (1996.) Социология социальных изменений. М.: Аспект Пресс, 414 с.